

Sociale impact van Covid-19 op jongeren

Aan: werkgroep sociale impact Covid,

Van: 5.1.2e, 5.1.2e, 1.2, 5.1.2e, 5.1.2e

Datum: 3 november 2020

Inleiding

Voor de werkgroep Sociale impact van Covid-19 zijn de gevolgen voor de jeugd (kinderen en jongeren) een belangrijk thema. Het is een groep waarvan in deze tijd veel wordt gevraagd in een belangrijke fase van hun ontwikkeling.

Gemeenten kunnen, dichtbij de leefwereld van jongeren een sleutelrol vervullen in het realiseren van deze aanpak. Daarbij kan samen optrekken met het Rijk, bijvoorbeeld in de doorbraakoverleggen, maar ook aan andere tafels, de slagkracht te vergroten om die jeugd echt te helpen waar nodig.

De centrale opgave in de komende periode is dat te doen wat jongeren helpt zo goed mogelijk deze lastige tijd door te komen. Het oppakken van deze vraag is urgent omdat de problemen *nu* spelen en hun sporen trekken. Zij vraagt om doorbraken om beter aan te sluiten bij de complexe situatie waarin veel jongeren zich bevinden. Deze opgave valt onder de bredere paraplu van de werkgroep die in haar overleg van 15 oktober tot drie centrale thema's is gekomen:

1. Kansen(on)gelijkheid en gezondheid
2. Vertrouwen en polarisatie
3. Draagvlak voor de maatregelen

Aansluiten bij jongeren

Het spreken over jeugd is in zekere zin misleidend. Covid-19 heeft voor verschillende jongeren verschillende gevolgen. Om jongeren echt te helpen is het van belang dat verschil te maken. de volgende vierdeling kan hierbij behulpzaam zijn.

<i>Bewuste risiconemers</i> Assertieve jongeren die zichzelf redden, bewust een risico nemen en bij besmetting hun maatregelen treffen.	<i>Volgzame aanpassers</i> Vinden de huidige tijd weliswaar niet fijn, maar 'zitten de tijd uit' tot het beter wordt. Houden zich (tot nu toe) goed aan de regels.
<i>Boze verliezers</i> Deze groep is echt kwaad over alles wat niet meer mag, zijn in protest.	<i>Wantrouwige slachtoffers</i> Het virus treft de ouderen en het beleid treft ons, in houding 'passief agressief'.

Het is van groot belang om er voor alle jongeren te zijn, maar om echt het verschil te maken is het noodzakelijk op korte termijn de focus te richten op de twee onderste groepen, de boze verliezers en de wantrouwige slachtoffers. Zij zijn het meest kwetsbaar en lopen de grootste risico's om blijvend schade te ondervinden bij deze groep. Dat risico wordt vergroot wanneer deze groepen in de veiligheidsfuij lopen. Dat wil zeggen dat zij wel te maken krijgen met het stellen van grenzen, zonder dat hierbij steun wordt aangeboden.

Drieslag geïnitieerd vanuit de werkgroep, geïnspireerd door jongeren, in samenspel met het Rijk

Wij denken dat het tijd wordt om te laten zien dat de jongeren die onze hulp het hardst nodig hebben deze hulp ook zullen krijgen. Dat willen wij doen in de volgende drieslag:

1. Stap 1: een stevige basis:
Benutten wat er nu ligt om – in samenspraak met jongeren- de overzichtsvraag te beantwoorden: wat hebben de meest kwetsbare jongeren nodig om deze tijd goed door te komen. Het antwoord op die vraag verbindt diverse problemen (met school, werk, vrije tijd, thuissituatie) aan perspectief voor jongeren. Deze samenspraak met jongeren biedt tegelijkertijd de gelegenheid om te leren over een zinvol gesprek vanuit overheden met jeugd met heel verschillende achtergronden.

2. **Stap 2: een kernachtig statement: betekenisvolle beloften**
Formuleren van een handzaam aantal beloften aan jongeren vanuit verantwoordelijke bestuurders en bewindspersonen. Deze beloften gaan over:
 - a. Een betekenisvol diploma, en dus de mogelijkheid om nu of later een relevante stage te kunnen lopen;
 - b. Fysiek les voor hoger onderwijs: alles doen om echt ontmoeten mogelijk te maken.
 - c. Psychische begeleiding voor iedereen die het nodig heeft.
 - d. Een veilige plek/contact voor activiteiten in de vrije tijd.
De beloften worden mede op basis van de analyse geformuleerd en hebben als functie een helder statement af te geven over de betekenis die overheden onder deze omstandigheden voor jongeren willen hebben.
3. **Stap 3: Beloften waarmaken: op weg naar**
Dat vraagt om in te zetten op aanpakken die echt werken en doorbraken te forceren waar nodig. Dat betekent dat wij voor degenen die deze beloften doen, maar zich handelingsverlegen voelen het volgende doen:
 - a. Inspireren als het gaat inhoudelijke aanpakken van de vraagstukken waarmee de kwetsbare jongeren te maken hebben.
 - b. In beeld brengen wat werkt en waarom het werkt in gesprek met jongeren (onder andere in samenwerking met het Nationaal Jeugdinstituut).
 - c. Ontsluiten van sleutelfiguren en netwerken/groepen van jongeren die mee willen denken over en werken aan het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken samen met jongeren (in samenwerking met nationale Jeugdraad en project Maatschappelijke Diensttijd).

Met de drieslag - basis, beloften en doen – willen wij bijdragen aan het perspectief van jongeren, bevorderen dat een evenwichtige aanpak van steun bieden *en* grenzen breed ingang vindt en het signaal afgeven dat juist de kwetsbare jongeren in deze tijd op de steun van gemeenten en rijk kunnen rekenen.

Urgentie

De verschillende overheden en betrokken organisaties hebben de afgelopen periode niet stilgezeten. Er is al heel veel gebeurd. Dat is tot nu toe grotendeels, vooral voor jongeren, onder de radar gebleven. Daarom willen we deze drieslag met voorrang uitwerken en – gedurende de tijd dat sinterklaas in het land is- op alle drie stappen significante en zichtbare stappen zetten. Dat lijkt ons een belangrijk signaal naar die jongeren. Zo kan dit initiatief ook werken als stimulans voor overleggen die rond de jaarwisseling hun ei hopen te leggen.

Beeld van de huidige situatie

Met deze aanpak beginnen we niet op nul. Jongerenwerkers in de 16 kwetsbare wijken en andere gemeenten werken dagdagelijks aan perspectief voor jongeren. Ook het Nationaal Jeugdinstituut heeft een groot overzicht van diverse manieren om in contact te komen met jongeren. Zo zijn twee inventarisatierondes onder gemeenten. De uitkomsten van deze inventarisaties zijn vastgelegd in 'Perspectief voor jongeren in tijden van Corona'. Uit deze inventarisatie komt in hoofdlijnen het volgende beeld:

Wat is er aan de hand volgens deze steden?

De kansongelijkheid wordt groter doordat jongeren in meer kwetsbare omstandigheden (thuis, op school en op het werk) nu kwetsbare jongeren worden. Het risico slachtoffer te worden van criminaliteit (bijvoorbeeld online) of zelf in criminele activiteiten terecht te komen neemt toe door toenemende verveling. Daarnaast speelt verlies aan perspectief, toenemende stress en minder mogelijkheden tot ontmoeting een rol in de manier waarop jongeren deze corona tijd beleven.

Het risico op polarisatie neemt toe en het vertrouwen in de overheid neemt af door communicatie over, in plaats van met jongeren. Door eenzijdige beeldvorming over jongeren in het algemeen naar aanleiding van incidenten neemt de kans toe dat het draagvlak voor maatregelen snel afneemt.

Wat moet er gebeuren?

Jongeren moeten de kans krijgen en houden om zich te blijven ontwikkelen in deze tijd. Dat betekent naar school kunnen gaan, ook waar het knelt met de lerarencapaciteit. Dat betekent stage kunnen lopen, ook waar jouw sector op slot zit. Dat betekent (tijdelijk) aan de slag kunnen in sectoren waar ze handen te kort komen, ook waar dat extra investering vergt van werkgevers. Dat betekent meer aanbod van zinvolle vrije tijds besteding en ontmoeting, ook waar afstand geboden is.

Wat is daarvoor nodig?

Het is nodig om beter zicht te krijgen op de situatie waarin jongeren zich bevinden. Dat zicht, zo laten de inventarisaties in de gemeenten zien, neemt af tot een zorgwekkend niveau. Het is nodig om communicatie over jongeren te vervangen door communicatie door en met jongeren, vooral met jongeren die in deze tijd kwetsbaar blijken. Daarvoor is het nodig (nog meer) te investeren in contact met jongeren inclusief een systeem van zorg en aandacht voor jongeren. Dit overigens zonder de oplossingen in het gewone leven uit het oog te verliezen. We moeten blijven uitkijken voor te vergaande “medicalisering”.

Dit voorstel is tot stand gekomen met de inbreng van:

5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e
 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e 5.1.2e Deze meedenkers zijn bereid in het vervolg mee te werken aan de realisatie van dit voorstel.

Achtergrondinformatie

Als achtergrondinformatie is een overzicht van gemeentelijke praktijken en initiatieven op jeugdterrein opgenomen. Ze zijn geordend aan de hand van de 3 overstijgende thema's kansenongelijkheid, eigenaarschap en vertrouwen/polarisatie. Als bijlage hierbij is ook de zogenaamde menukaart jeugd opgenomen. De menukaart is opgesteld op verzoek van VWS en geeft een overzicht van voorstellen van 6 gemeenten en het NJI. De VNG heeft meegerekend aan het voorstel. Bij het opstellen van de menukaart is gebruik gemaakt van het overzicht van gemeentelijke praktijken en vice verca (en met die uitwisseling gaan we ook door). De menukaart wordt geagendeerd voor een van de komende ambtelijke doorbraakoverleggen. De menukaart moet nog bestuurlijk worden besproken.